

Üzletszerűség megítélése a pénzügyi felügyelet gyakorlata során

Az üzletszerűség kérdése alapvető jelentőséggel bír annak megítélése kapcsán, hogy egy tevékenység pénzügyi szolgáltatásnak, így engedélyköteles tevékenységnek minősül-e vagy sem. A vonatkozó előírások alapján ugyanis pénzügyi szolgáltatásnak meghatározott tevékenységek (így például betétgyűjtés, kölcsön vagy hitel nyújtása, pénzügyi szolgáltatás közvetítése, követelés vásárlás stb.) végzése kizárólag akkor minősül, ha az adott tevékenység végzésére üzletszerűen kerül sor.

A pénzügyi felügyelet számos állásfoglalásában foglalkozott már az üzletszerűség kérdésével, mert az üzletszerűség megállapítása, elhatárolása korántsem egy egyszerű és sokszor egyáltalán nem egyértelmű feladat. A felügyelet állásfoglalásai és gyakorlata alapján az alábbiakat szükséges egy adott tevékenység üzletszerűségének megítélése kapcsán általánosságban figyelembe venni, azzal, hogy konkrét tevékenység kapcsán az egyedi, minden részletre figyelemmel történő vizsgálat és minősítés nem mellőzhető.

A hitelintézeti törvény definíciója szerint üzletszerű tevékenység „az ellenérték fejében nyereség, illetve vagyonszerzés végett – előre egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányuló – rendszeresen folytatott gazdasági tevékenység”.

Fontos kiemelni, hogy az üzletszerűség fennállásának megállapíthatóságához, a fenti definícióban foglalt valamennyi feltételnek **együttesen és egyszerre kell megvalósulnia**. Amellett, hogy az említett három elem együttes megvalósulása szükséges az üzletszerűség megállapításához, kiemelendő, hogy a három elem megvalósulásának vizsgálatát egymásra tekintettel lehet és szükséges egyedileg elvégezni.

Az üzletszerűség fenti elemei kapcsán általában egy tevékenység ellenérték fejében nyereség vagy vagyonszerzés végett történő végzésének kérdése könnyebben megítélhető, amely egyben meghatározza a tevékenység gazdasági tevékenység jellegét is. A felügyelet gyakorlata szerint, ha a szolgáltatásnyújtással kapcsolatban felmerült szokásos költségeken túli bármilyen további költség vagy díj mellett kerül egy szolgáltatás nyújtásra vagy bármely más közvetett gazdasági előny érdekében nyújtják azt, akkor a nyereségszerzésre irányultság megállapítható.

Lényegében tehát az vizsgálendő, hogy a szolgáltatás nyújtása kapcsán bevételt illetve nyereséget szerez-e a szolgáltatás nyújtója illetve tevékenységének célja-e ez. Így például kölcsön nyújtási tevékenység esetén, amennyiben a kölcsön után az adósnak kamatfizetési kötelezettsége áll fenn, általában megvalósul a nyereség szerzési cél a hitelező tekintetében, mivel a kamat a kölcsön ellenértékeként fizetendő összegnek minősül és ezáltal a nyereségszerzési célzat és a hitelező gazdasági tevékenysége is alátámasztható az adott kölcsönnyújtási tevékenysége kapcsán. Fontos ugyanakkor kiemelni azt is, hogy a közvetett módon elért nyereség esetén is megállapítható ezen tényállási elem megvalósulása, tehát **önmagában egy ügylet ingyenessége még nem feltétlen zárja ki azt, hogy a nyereség illetve vagyonszerzési cél megvalósul.** Ennek megfelelően kamatmentes kölcsön nyújtása kapcsán is megállapítható lehet a nyereség szerzési cél, például abban az esetben, ha a kamatmentes kölcsön nyújtására egyéb közvetett bevétel illetve nyereség megszerzésének céljából, lényegében bármilyen kimutatható gazdasági előnyszerzés érdekében kerül sor.

Több nehézséget az üzletszerűség megvalósulásának kérdése kapcsán általában a rendszeresség és a következetes felügyeleti álláspont szerint azzal szoros összefüggésben álló egyedileg meg nem határozott ügyletek megkötésére irányultság kérdése okozhat. A felügyeleti álláspont szerint ugyanis, ha egy adott tevékenységgel kapcsolatban az ellenérték fejében és a rendszeres gazdasági tevékenységként történő folytatás megvalósul, úgy az ügyletek előre, egyedileg meghatározatlansága is megállapítható lesz ebből következően, mivel ahogy a felügyelet korábban már rámutatott, a rendszeresség fogalmának alapvető jelentése az, hogy a jövőben ismétlődő, de előre nem azonosítható események valósulnak meg.

A rendszeresség megítélése elsősorban az ügyletek számától illetve gyakoriságától függ, azonban ezen kérdés kapcsán fontos kiemelni, hogy a felügyelet következetes gyakorlata szerint évi akár 1-2 ügyletkötés is már rendszeresnek minősülhet, illetve akár egy ügyletkötés is, például amennyiben annak tárgya nagyobb számú követelés megvásárlása. A felügyelet gyakorlata szerint ebben az esetben megvalósulhat a rendszeresség azzal is, ha a megszerzett követelések behajtása is a szerző fél tevékenységébe tartozik, tekintettel arra, hogy a követelésvásárlási tevékenység nem kizárólag a követelés megvásárlását, hanem annak nyilvántartását, monitorozását illetve behajtását is jelenti.

Az „egyedileg előre meg nem határozott ügyletek megkötésére irányultság” kapcsán a felügyeleti gyakorlat alapján megállapítható, hogy ezen elem megvalósulását oly módon érdemes egy adott tevékenység kapcsán vizsgálni, hogy az adott tevékenység egyértelműen egyedileg előre meghatározott ügyletek megkötésére irányul-e. A felügyeleti gyakorlat szerint tehát, amennyiben egy szerződés nem minden egyes tartalmi eleme konkrétan meghatározott, akkor már nem beszélhetünk egyedileg előre meg nem határozott ügyletekről. Így különösen, de nem kizárólag előre meghatározottnak kell lennie az ügylet tárgyának, értékének, jellemzőinek, az ügyletet megkötő felek személyének és a teljesítés feltételeinek is. Amennyiben egy adott tevékenység tekintetében a tevékenységgel érintett ügyletek tekintetében ezek bármelyike nem előre meghatározott, úgy az adott tevékenység egyedileg előre meg nem határozott ügyletek megkötésére irányultsága megállapítható.

A fentiekre figyelemmel hangsúlyozandó, hogy bár az üzletszerűség törvényi meghatározása kapcsán lényegét tekintve egységes irányú és számos felügyeleti állásfoglalás áll rendelkezésre és az üzletszerűség fogalmának gyakorlati megítélése kapcsán általános megállapításokat ezek alapján lehet tenni, de egy adott tevékenység üzletszerűségének minősítését nem lehet mechanikusan ezek alapján elvégezni, az alapos és az adott tevékenységgel kapcsolatos egyedi körülmények vizsgálata sosem mellőzhető.